

اهمیت تاناب آذربایجان برای امنیت انرژی اروپا و ترکیه

برای ترکیه، سیاست‌های انرژی به اندازه امنیت ملی جزو اولویت‌ها و موضوعات مهم است.

آران نیوز؛ برای ترکیه، سیاست‌های انرژی به اندازه امنیت ملی جزو اولویت‌ها و موضوعات مهم است. دلیل اصلی که اهمیت سیاست‌های انرژی را ایجاد می‌کند اینک آنکارا از نظر منابع انرژی زیرزمینی فقیر و از این نظر به منابع خارجی وابسته است. به عبارت دیگر، پایین ماندن منابع انرژی جایگزین در تامین مصرف اولیه انرژی و تولید برق و در این زمینه و وابستگی مداوم به منابع فسیلی، ترکیه را مجبور به واردات می‌کند. در نتیجه این وابستگی به منابع کشورهای خارجی، مشکل امنیت تامین انرژی و چگونگی حل این مشکل را به وجود می‌آورد.

داده های انرژی ترکیه

براساس داده های رسمی، ترکیه حدود ۸۸ درصد انرژی اولیه و حدود ۶۸ درصد تولید برق خود را از منابع فسیلی تامین می‌کند و در این میان، گاز طبیعی از نظر منابع فسیلی برجسته ترین و پرمصرف ترین است. مصرف سالانه گاز طبیعی ترکیه بیش از ۴۹ میلیارد متر مکعب بوده و حدود ۹۹.۵ درصد از این مصرف از طریق واردات تامین می‌شود. در حالی که تقریباً ۵۰ درصد واردات مذکور از روسیه انجام می‌شود، آذربایجان با حدود ۱۵ درصد پس از روسیه قرار دارد. همچنین حدود ۴۲ میلیون تن نفت مصرف می‌شود که باز هم تقریباً ۹۲ درصد این مصرف یعنی ۳۹ میلیون تن از طریق واردات تامین می‌شود که عراق و روسیه بزرگترین شرکای واردات نفت آنکارا هستند.

براساس تراز انرژی ترکیه، این کشور حدود ۴۳ میلیارد دلار صرف واردات انرژی می‌کند. با در نظر گرفتن تمام این داده ها، اهمیت سیاست‌های انرژی و تضمین امنیت تامین انرژی برای اقتصاد و سیاست خارجی ترکیه بیشتر آشکار می‌شود.

در این راستا می‌توان از چهار هدف اصلی صحبت کرد. اول از همه، تنوع منبع و مسیر در تامین نفت و گاز طبیعی است. پس از آن، افزایش سهم انرژی داخلی و تجدیدپذیر و سوم، افزایش بهره‌وری انرژی و در نهایت گنجاندن هسته‌ای در معادله انرژی است.

تاناب و اهمیت آن برای ترکیه

پروژه خط لوله گاز طبیعی ترانس آناتولی (TANAP) بخش ترکی پروژه کریدور گاز طبیعی جنوبی ۴۰ میلیارد دلاری را تشکیل می‌دهد که در مجموع ۱۸۵۰ کیلومتر طول دارد، از ۲۰ استان ترکیه عبور می‌کند و گاز طبیعی آذربایجان را از دریای خزر به اروپا می‌رساند. کریدور گاز طبیعی جنوبی از سه مرحله اصلی تشکیل شده است. مرحله اول خط لوله قفقاز جنوبی (SCO)، دومین و طولانی ترین مرحله TANAP، مرحله سوم خط لوله (Trans-Adriatic Pipeline (TAP است. همچنین، سازمان همکاری شانگهای گاز آذربایجان را تا مرز اردهان می‌آورد و به تاناب متصل می‌کند. این خط که بلافاصله پس از آن آغاز و با TANAP که ۶.۵ میلیارد دلار هزینه داشت ادامه یافت و گاز طبیعی را به ادرنه منتقل می‌کند. سرانجام پس از تکمیل TAP به طول ۸۷۸ کیلومتر، کریدور گاز طبیعی جنوبی نهایی شده و ارسال به اروپا را آغاز می‌کند.

مهم ترین نکته ای که باید به آن اشاره کرد، جایگاه و اهمیت TANAP در چارچوب امنیت تامین انرژی ترکیه است. TANAP یک پروژه مستقیم و راه حلی در راستای تنوع منابع و مسیرها در تامین منابع انرژی هیدروکربنی وارداتی، نفت و گاز طبیعی بوده که جزو اولین اهدافی است که در چارچوب استراتژی انرژی ترکیه به آن می‌توان دست یافت.

در چارچوب سیاست‌های انرژی ترکیه، تنوع کشورهای منبع و مسیرها را به همراه خواهد داشت، بنابراین نرخ وابستگی به سایر کشورها را کاهش و تصویر متعادل تری را نشان می‌دهد. همانطور که در بالا گفته شد، ترکیه در حال حاضر تقریباً ۵۰ درصد گاز طبیعی مورد نیاز خود را از روسیه تامین می‌کند. مقدار ۶ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی (۱۲ درصد از کل مصرف ترکیه) که از سال آینده به مصرف محلی ترکیه با TANAP اختصاص می‌یابد.

در مجموع، در کوتاه مدت و میان مدت وابستگی گاز طبیعی ترکیه به روسیه با این پروژه حدود ۱۲ تا ۱۳ درصد کاهش می‌یابد و به همان میزان به نفع آذربایجان افزایش می‌یابد. به این ترتیب توزیع نامتعادل در میزان گاز طبیعی که ترکیه از کشورهای دیگر دریافت می‌کند تا حدودی بازیابی می‌شود. علاوه بر این، ترکیه با شریک قابل اعتمادتری در رابطه با این منبع که اهمیت حیاتی دارد و در صورت لزوم می‌تواند به عنوان ابزار مورد استفاده قرار گیرد، به راه خود ادامه خواهد داد. از آنجایی که مقادیر و نرخ‌هایی که کاهش می‌یابد محدود به این‌ها نخواهد بود، ظرفیت تاناب به ۲۴ میلیارد متر مکعب و سپس با سرمایه گذاری‌های اضافی در سال‌های آینده به ۳۱ میلیارد متر مکعب افزایش می‌یابد. بنابراین، میزان تخصیص یافته برای بازار ترکیه را می‌توان بسیار بیشتر افزایش داد.

امید اروپا به تاناب

همچنین باید توجه داشت که به دلیل یک آن اوکراین و تشدید روابط روسیه و اروپا، TANAP بر امنیت تامین انرژی نه تنها ترکیه بلکه همه کشورهای اروپایی تأثیر می‌گذارد. این کشورها ۵۰ درصد انرژی مورد نیاز خود را از روسیه تامین می‌کنند و مسکو سال‌هاست که از منابع انرژی خود، به ویژه گاز طبیعی، به عنوان ابزاری برای افزایش قدرت و یا تحریم در سیاست خارجی استفاده می‌کند، همانطور که در موارد اوکراین و بلاروس شاهد بودیم. نفوذ روسیه بر کشورهای اروپایی یکی از موضوعاتی است که آمریکا و به ویژه کشورهای اتحادیه اروپا مدت‌هاست نگران آن بوده و به دنبال راه حلی برای آن هستند. در واقع، این دلیل زمینه ساز واکنش ایالات متحده به پروژه نورد استریم-۲ و تاخیر در حرکت است. با تکمیل کریدور گاز طبیعی جنوب، ۱۰ میلیارد متر مکعب از مجموع ۱۶ میلیارد متر مکعب انتقال گاز در مرحله اول به کشورهای اروپایی عرضه می‌شود و در سال‌های آینده با ظرفیت افزایش می‌یابد. بنابراین، وابستگی اروپا به روسیه به طور قابل توجهی کاهش خواهد یافت.

البته این کاهش‌ها در کوتاه مدت رخ نمی‌دهد. از این منظر، TANAP و کریدور گاز طبیعی جنوبی پروژه‌هایی هستند که توسط کشورهای دیگر حمایت و تشویق می‌شوند.

نتیجه

به طور خلاصه، معایبی که ترکیه از نظر منابع زیرزمینی دارد، افزایش تقاضای انرژی به دلیل صنعتی شدن و شهرنشینی، سیاست‌های انرژی کشور را به نقطه‌ای حیاتی می‌رساند. افزایش کارایی و ظرفیت نصب شده منابع انرژی‌های تجدیدپذیر، گنجاندن انرژی هسته‌ای در معادله، پیشرفت فناوری موجود، افزایش استفاده و بهره‌وری از منابع موجود داخلی از راهکارهای دائمی، بلندمدت و ساختاری در این زمینه است.

علاوه بر این، تنوع کشورهای منبع و مسیرهای واردات انرژی برای تضمین امنیت تامین انرژی از اهمیت حیاتی برخوردار است. به این ترتیب، TANAP کشور مبدأ و تنوع مسیر را در اختیار ترکیه و اتحادیه اروپا قرار می‌دهد و در عین حال وابستگی به سایر کشورها را تا حد قابل توجهی متعادل می‌کند.

